

AVIZUL

Comisiei mixte a Academiei de Științe a Moldovei și Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare

de audiere publică a rapoartelor etapa anului 2024 privind implementarea proiectelor de Vouchere Inovaționale, de Inovare și de Transfer Tehnologic, creată prin Hotărârea Prezidiului nr. 316 din 16.12.2024, asupra raportului pe Proiectul de Inovare 24.80015.7007.03PI „Eficientizarea tehnologiei de utilizare a producției vegetale secundare în calitate de fertilizant prin aplicarea preparatelor algale, cianobacteriene și bioorganominerale”, conducătorul proiectului: dr. Sergiu DOBROJAN, Universitatea de Stat din Moldova.

Ca urmare a audierilor publice privind implementarea proiectelor de inovare și transfer tehnologic, desfășurate în data de **30 decembrie 2024** în format mixt cu prezență fizică în Sala Mică a AȘM și online (disponibil la link-ul: <https://us02web.zoom.us/j/81842598269?pwd=hsiLqq5amxcyqU2mgIehz48M2mon0k.1>, experții și-au expus opiniile.

Avizul Comisiei este perfectat în baza avizelor experților în domeniul tehnologic, științific și economic.

1. Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute după implementarea proiectului.

Scopul și obiectivele etapei anului 2024 au fost formulate la un mod foarte general, ceea ce face dificilă identificarea esenței concrete a acestora. Mai mult ca atât, astfel de obiective nu pot fi atinse în jumătate de an de implementare a proiectului. Totuși din analiza activităților planificate se disting obiectivele reale ale acestei etape, și anume: elaborarea unui model experimental diferențiat al tehnologiei respective și evaluarea parametrilor fizico-chimici ai solului terenurilor pe care urmează a fi implementat acest model. În același timp, activitatea ”Stabilirea tendinței de modificare a stării de calitate a solurilor și a culturilor” pare puțin probabil de a fi realizată într-un termen atât de scurt.

2. Funcționalitatea tehnologiei/serviciului/produsului obținut în cadrul proiectului

Funcționalitatea tehnologiei, dar și a serviciilor este atestată. Pentru prima dată a fost utilizată cultura de alge cianofite fixatoare de azot ca model experimental diferențiat a tehnologiei de eficientizare a procedurii de utilizare a producției secundare din agricultură în calitate de fertilizant. S-a stabilit o sporire a rezervelor bioenergetice în soluri materializate, fapt ce a condus la intensificarea procesului de humificare cu formarea de compuși humici. S-a determinat că solurile din cadrul terenurilor experimentale sunt reprezentate prin cernoziomuri tipice moderat-slab humifere lutoargiloase și lutoase. S-a recomandat pentru terenurile evaluate sistemul de lucrare rotațional (combinat) care presupune rotația în timp a No-till-ului – Minitillului cu formarea mulciului organo-terros și păstrarea a 35% din resturile vegetale la suprafața solului- afânarea adâncă (40-45 cm) fără întoarcerea brazdei cu păstrarea resturilor la suprafață și a mulciului organo-terros.

3. Infrastructura disponibilă pentru continuarea proiectului și funcționalitatea acesteia

Au fost efectuate măsurări în teren în scopul monitorizării stării de sănătate a solurilor. Activitățile în laborator au fost conduse în scopul evaluării parametrilor stării bioenergetice ai stratului agrogen; a fost determinat conținutul de humus în stratul agrogen; a fost determinat conținutul de substanțe humice mobile. Pentru continuarea proiectului infrastructurii necesare este disponibilă .

4. Diseminarea rezultatelor obținute (acțiuni de diseminare întreprinse)

Au fost publicate două articole în culegeri, iar unul este înaintat spre publicare în revistă științifică. Sunt publicate și 3 teze la manifestări științifice. Cu toate acestea, unul dintre articole se referă la un preparat existent Neofert-M, testarea căruia nu este indicată explicit în activitățile planificate. Una dintre teze a fost publicată până la demararea proiectului.

5. Colaborarea între organizația executor și organizația partener/alte organizații (specificul și continuarea colaborării)

În raport nu sunt aduse date cu privire la colaborarea în cadrul proiectului.

6. Efectul socio-economic al proiectului real și potențial

Nu sunt indicate calcule ce ar determina efectul economic a proiectului. Sunt aduse date cu referire la cheltuieli ce țin de deplasări, servicii de cercetări, procurarea unor materiale etc.

Concluzii

În raport sunt lacune considerabile, cum ar fi formulările foarte generale, mai ales atunci când vorbim despre Scop și Obiective. De asemenea, este clar, că unele dintre rezultatele declarate în cadrul proiectului, nu au putut fi obținute în jumătate de an de implementare a proiectului. De exemplu se afirmă că: "Au fost atestate tendințe stabile de sporire a rezervelor bioenergetice în soluri materializate în sporirea cantităților de materie organică nehumificată de la 1,8% din masa totală de carbon organic în sol până la 3,87%" sau "Au fost stabilite tendințele de modificare a stării de calitate a solurilor și a culturilor". Echipa de implementare a proiectului și în special conducătorul de proiect urmează să formuleze pentru etapele următoare obiective și activități concrete și real de realizat pe durata fiecărei etape.

Se propune **de a aproba raportul și finanțarea în continuare.**

Proiectul este apreciat cu calificativul: Satisfăcător, punctaj final 21,0 puncte.

Președintele Comisiei

dr. hab., m. c. Veaceslav Ursachi

Secretarul Comisiei

dr. Fiodor Braniște